

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
UPIMAJI WA KITAIFA WA KIDATO CHA PILI
ELIMU YA DINI YA KIISLAMU

015

Muda: Saa 2:30

MAJIBU

Mwaka: 2023

Maelekezo

1. upimaji huu una sehemu A, B na C zenye jumla ya maswali **kumi**
2. Jibu maswali yote kwenye nafasi ulizopewa
3. Andika kwa kutumia kalamu ya wino wa **bluu** au **mweusi**

maktaba.tetea.org

1. Katika kipengele (i) – (x), chagua jibu sahihi kisha andika herufi yake katika kisanduku.

i) Amali gani inatoa nafasi kubwa kwa mtu kuwa mchamungu zaidi kwa mujibu wa Uislamu?

- A. Kusali katika msikiti wa Makkah
- B. Kufunga Sunnah katika miezi mitukufu
- C. Kuzama kielimu katika fani mbalimbali
- D. Kusimama usiku katika msikiti wa Aqsa

Jibu: D. Kusimama usiku katika msikiti wa Aqsa

Sababu: Kusimama usiku, au Qiyamul-Layl, ni ibada inayomletea muumini ukaribu wa kiroho na Allah. Chaguo A na B ni matendo mema lakini si njia kuu ya kuwa mchamungu zaidi.

ii) Muislamu wa kweli anaonekana na wengine katika jamii kwa ishara gani?

- A. Tabia na mwenendo mwema
- B. Majina mazuri ya Kiarabu
- C. Mavazi na mwendo wake
- D. Kutumia muda mrefu msikitini

Jibu: A. Tabia na mwenendo mwema

Sababu: Tabia njema na mwenendo mzuri ni alama kuu ya muumini wa kweli, inayotangazwa na mafundisho ya Uislamu. Chaguo B, C, na D si ishara za kutosha bila tabia njema.

iii) Ufafanuzi gani unatosheleza kutoa maana sahihi ya Nisab katika elimu ya Zaka?

- A. Kiwango cha juu cha mali inayostahiki kutolewa Zaka
- B. Kiwango cha kati cha mali inayostahiki kutolewa Zaka
- C. Kiwango maalumu cha mali inayostahiki kutolewa Zaka
- D. Kiwango cha mwisho cha mali inayostahiki kutolewa Zaka

Jibu: C. Kiwango maalumu cha mali inayostahiki kutolewa Zaka

Sababu: Nisab ni kiwango cha chini cha mali kinachomwezesha mtu kuwa na wajibu wa kutoa Zaka. A, B, na D si sahihi.

iv) Jambo gani linasahiria uzuri wa dini ya Uislamu kwa kuzingatia wepesi wa mafunzo na taratibu zake?

- A. Kusamehewa Sala kwa msafiri
- B. Kufutwa Sala kwa wagonjwa
- C. Kusamehewa Sala kwa mgonjwa
- D. Kusamehewa Sala kwa mjawazito

Jibu: A. Kusamehewa Sala kwa msafiri

Sababu: Uislamu unaruhusu msafiri kufupisha au kuunganisha Swala ili kupunguza uzito wa ibada. Chaguo B, C, na D si sahihi.

v) Kwa nini Sala za Sunnah zimeisisitizwa sana katika Uislamu?

- A. Zinaongeza thawabu kwa waumini
- B. Zinamwezesha mtu kuwafikia Maswahaba
- C. Zinasababisha watu kufanana na Mitume

D. Ni njia ya kufikia uchamungu kwa wepesi

Jibu: A. Zinaongeza thawabu kwa waumini

Sababu: Sala za Sunnah zinaongeza fadhila kwa waumini na kuimarisha ukaribu wao na Allah. Chaguo B, C, na D si lengo kuu la Sala za Sunnah.

vi) Suratul-Fatiha inajulikana kwa majina mbalimbali isipokuwa:

A. Faatihatul-kitaab

B. Ummul-kitaab

C. Assab'ul-Matha'an

D. Al-Bayaana

Jibu: D. Al-Bayaana

Sababu: Suratul-Fatiha haina jina la Al-Bayaana. A, B, na C ni majina maarufu ya Suratul-Fatiha.

vii) Katika usomaji wa Qur'an herufi Nuun yenye Sakna inapokutana na Baa yenye Fat-ha inasababishwa kupatikana kwa hukumu gani?

A. Idghaam

B. Idghaam yenye ghunna

C. Idghaam pamoja na ghunna

D. Idghaam Mutamaathilayn

Jibu: D. Idghaam Mutamaathilayn

Sababu: Hili ni hukumu inayohusiana na muunganiko wa herufi mbili zinazofanana.

viii) Kazi ya uchambuzi na uhakiki wa Hadithi iliyofanywa na wanazuoni sita mashuhuri ilijitokeza katika kipindi gani?

A. Wakati wa Mtume (S.A.W)

B. Wakati wa Maswahaba

C. Wakati wa Tabina

D. Wakati wa Tabi'i Tabin

Jibu: D. Wakati wa Tabi'i Tabin

Sababu: Wanazuoni walikusanya na kuhakiki Hadithi baada ya kipindi cha Maswahaba na Tabina.

ix) Hadithi iliyokubalika na Maimamu wanne isipokuwa Bukhari na Muslim inapewa daraja gani?

A. Daraja la Tatu

B. Daraja la Tano

C. Daraja la Saba

D. Daraja la Nane

Jibu: B. Daraja la Tano

Sababu: Hadithi ambazo haziko katika Bukhari au Muslim zina daraja chini ya zile zilizoko katika vitabu hivyo.

x) Ni funzo gani linalotokana na Mtume Muhammad (S.A.W) kuanza kulingania Uislamu watu wa Makkah kwa siri katika miaka mitatu ya mwanzo ya utume wake?

A. Muhimu kuwa wasiri mwanzo wa harakati za daa'wa

B. Ili kazi ya kulingania watu ifanikiwe lazima ifanywe na mitume

C. Makafiri hawawezi kukubali kuona Uislamu unakua

D. Ili Waislamu wafaidike lazima kuficha mbinu za daa'wa

Jibu: A. Muhimu kuwa wasiri mwanzo wa harakati za daa'wa

Sababu: Hii inaonyesha hekima ya Mtume katika kuanza kazi ya daa'wa kwa njia ya siri.

2. Oanisha nguzo tano za Udhu katika Orodha A na vitendo vinavyokamilisha nguzo hizo katika Orodha B kisha andika herufi ya jibu sahihi katika sehemu ya kuandika majibu uliyopewa.

Orodha A

(i) Nguzo ya Kwanza

(ii) Nguzo ya Pili

(iii) Nguzo ya Tatu

(iv) Nguzo ya Nne

(v) Nguzo ya Tano

Orodha B

A. Kunyunyiza maji kichwa

B. Kufuta utaratibu

C. Kuosha mikono

D. Kuosha kichwa

E. Kuosha uso

F. Kuweka nia

G. Kuosha miguu

Majibu

(i) F - Kuweka nia

(ii) E - Kuosha uso

(iii) C - Kuosha mikono

(iv) D - Kuosha kichwa

(v) G - Kuosha miguu

3. Kwa kutumia hoja nne, bainisha udhaifu wa Fitrah na vipaji vya kiakili katika kuthibitisha kuwepo kwa Mwenyezi Mungu (S.W).

(i) Fitrah inategemea hisia za kibinadamu ambazo hazina uhakika wa kimaumbile. Hisia zinaweza kubadilika kutokana na mazingira au malezi ya mtu, hivyo zinaweza kushindwa kuthibitisha kuwepo kwa Mwenyezi Mungu kwa uthabiti.

(ii) Vipaji vya kiakili mara nyingi vinategemea mantiki na majaribio ya kisayansi, lakini mambo ya kiroho hayafanyiwi majaribio ya moja kwa moja. Hii inaleta changamoto katika kuthibitisha mambo yasiyoonekana kwa kutumia akili peke yake.

(iii) Uelewa wa kiakili wa mwanadamu ni finyu na una mipaka. Kuna mambo mengi juu ya ulimwengu huu na kuwepo kwa Mungu ambayo hayawezi kueleweka kwa akili pekee.

(iv) Vipaji vya kiakili mara nyingine vinaweza kupotoshwa na propaganda au malezi potofu. Kwa mfano, mtu anayeolewa katika mazingira ya kukanusha dini anaweza kutumia akili zake kupinga uwepo wa Mungu hata kama kuna ushahidi wa kiroho.

4. “Je, (watu) wanataka Dini isiyokuwa ya Allah na hali kila kilichopo mbinguni na ardhini kimejalisalimisha kwake kipende kisipende. Na kwake watarejeshwa wote.” Qur’an (3:83).

(a) Bainisha dhana ya Dini kwa muktadha wa Aya hiyo.

Dhana ya Dini katika muktadha wa Aya hiyo inahusu kujalisalimisha kwa Allah kwa hiari au bila hiari, kwa kuwa viumbe vyote mbinguni na ardhini vimeumbwa kwa mpango wake na vimelazimishwa kufuata sheria zake za kimaumbile. Dini ina maana ya utii kamili na kumtambua Allah kama Muumba wa kila kitu.

(b) Toa mafunzo matatu yanayopatikana kutokana na tafsiri ya aya hiyo.

(i) Uumbaji wote unamheshimu na kumtii Allah, na hakuna kilichojitokeza bila mpango wake.

(ii) Wanadamu wanapaswa kujalisalimisha kwa Allah kwa hiari kwa kutii amri zake na kufuata mafundisho yake.

(iii) Wote watarejeshwa kwa Allah siku ya mwisho kwa ajili ya hesabu ya matendo yao.

5. (a) Bainisha masharti matatu ya Sala ya maiti.

(i) Kuwa maiti ni Muislamu.

(ii) Maiti haipaswi kuwa na deni lolote ambalo halijalipwa.

(iii) Kuwa na nia safi ya kumuomba maiti.

(b) Ni mambo gani mawili ya Sunna yanayofanyika kabla ya takbira ya kwanza ya Sala ya maiti?

(i) Kufanya wudhu au kutayammamu.

(ii) Kusimama kwa unyenyekevu mbele ya mwili wa maiti.

6. Mwenyezi Mungu (S.W) anawasiliana na waja wake katika zama mbalimbali hapa duniani ili kuwapa mwongozo wa maisha kwa ajili ya kutimiza lengo kuu la kuumbwa kwao. Ainishia njia tano anazozitumia katika mawasiliano hayo.

(i) Wahyi: Huu ni ufunuo wa moja kwa moja kutoka kwa Allah kwenda kwa Mitume wake kupitia Malaika Jibril au kwa njia nyingine za kiroho.

(ii) Kitabu: Allah ametuma maandiko matakatifu kama Qur’an, Injil, Taurat, na Zaburi kwa waja wake kupitia Mitume.

(iii) Ilhamu: Allah huwapa watu mawazo mazuri au maarifa yanayosaidia kuelewa ukweli wake.

- (iv) Ndoto za kweli: Allah huwasiliana na watu kupitia ndoto za kiroho zenye mafunzo au maelekezo.
- (v) Ishara za kimaumbile: Allah huonyesha dalili zake kupitia mazingira, ulimwengu, na matukio yanayoonyesha ukuu wake.

7. (a) Soma Hadithi ya Mtume (S.A.W) uliyopewa kisha jibu maswali katika vipengele (i) hadi (ii).

Abuu Hurayrah (R.A) amesimulia kuwa Mtume (S.A.W) amesema:

"Allah (S.W) amesema: 'Hakika Mimi ni mwingi wa kujitosheleza kiasi kwamba sihitaji mshirika yeyote...'"

(Muslim na Ibnu Majah).

(i) Bainisha aina ya hadithi kwa kuzingatia sifa katika hadithi uliyopewa.

Jibu: Hii ni Hadithi Qudsi.

Sababu: Maneno ni ya Mwenyezi Mungu lakini yanaripotiwa na Mtume (S.A.W). Tofauti na Qur'an, Hadithi Qudsi haisomwi kama sehemu ya ibada maalum.

(ii) Toa sababu kuthibitisha aina ya hadithi iliyotajwa katika (a)(i).

Jibu: Hadithi hii ni Qudsi kwa sababu inaanza kwa tamko "Allah amesema," ambalo linaonyesha kuwa ujumbe umetoka kwa Mwenyezi Mungu lakini kupitia maneno ya Mtume (S.A.W).

(b) Toa tofauti tatu za aina kuu za hadithi kwa kuzingatia sifa.

(i) Hadithi Sahihi: Ina mlolongo kamili wa wapokezi waaminifu na haina dosari katika maandiko au maudhui.

(ii) Hadithi Hassan: Ina sifa ya Hadithi Sahihi lakini baadhi ya wapokezi wake si wa kiwango cha juu cha uaminifu.

(iii) Hadithi Dhaifu: Ina mapungufu katika mlolongo wa wapokezi au inakosa uaminifu wa maandiko.

(c) Hadithi iliyotajwa katika (a)(i) inatofautianaje na hadithi Nabawiy?

(i) Chanzo: Hadithi Qudsi ni maneno ya Mwenyezi Mungu, wakati Hadithi Nabawiy ni maneno ya Mtume (S.A.W).

(ii) Kutumika: Hadithi Qudsi haisomwi kama sehemu ya ibada, tofauti na Qur'an; Hadithi Nabawiy hutoa mwongozo wa kijamii, kiroho, na kiibada.

(iii) Mapokezi: Hadithi Qudsi ina asili ya kiroho zaidi, wakati Hadithi Nabawiy ni maelezo ya matendo na maneno ya Mtume kwa usahihi wa kihistoria.

8. (a) Bainisha dhambi kubwa tatu zilizokuwa sababu ya kuangamia kwa watu wa Lut (A.S).

(i) Ushoga au matendo ya kinyume na maumbile yaliyoharibu maadili ya kijamii.

(ii) Kukataa wito wa Mtume Lut (A.S) na kupinga uongofu wa Mwenyezi Mungu.

(iii) Matendo ya dhuluma na uporaji katika jamii yao.

(b) Pendekeza njia mbili za kuepusha jamii na adhabu walizopata watu wa Lut (A.S).

(i) Kuwahimiza watu kufuata maadili ya kidini na kuheshimu maumbile ya Mwenyezi Mungu.

(ii) Kufanya kazi ya kueneza uongofu na kuwakumbusha watu juu ya matendo yaliyoharamishwa na athari zake.

9. Mtume Muhammad (S.A.W) alifanya kazi kubwa katika kulingania Uislamu Makkah. Toa mafunzo matano kwa jamii ya sasa kutokana na kazi hiyo.

(i) Uvumilivu: Licha ya mateso, Mtume (S.A.W) aliendelea kuvumilia na kuhubiri Uislamu, akitufundisha kuwa na subira tunapokutana na changamoto.

(ii) Maadili: Mtume aliweka mfano wa maadili bora ambayo yanapaswa kuigwa na kila Muislamu, hasa uaminifu na huruma.

(iii) Mshikamano: Kuhamasisha mshikamano wa kijamii ili kuimarisha umoja na ushirikiano katika jamii.

(iv) Uthubutu: Kuonyesha uthubutu wa kusimamia ukweli hata kama una pingamizi kutoka kwa wengi.

(v) Daa'wa: Kuendeleza kazi ya kusambaza Uislamu kwa njia za hekima na maelewano kwa lengo la kueneza amani na haki.

10. Kwa kutumia hoja tano, eleza tofauti baina ya Zaka na Sadaka katika Uislamu.

Zaka na Sadaka ni njia mbili za utoaji mali zinazohimizwa katika Uislamu, lakini zinatofautiana kwa misingi mbalimbali.

Tofauti ya kwanza ni kwamba Zaka ni faradhi, yaani ni lazima kwa Waislamu wanaofikia kiwango maalumu cha mali kinachojulikana kama Nisab. Kwa upande mwingine, Sadaka ni hiari na inaweza kutolewa na mtu yeyote bila kujali hali ya mali. Hii inaonyesha kwamba Zaka ni wajibu wa kidini wakati Sadaka ni tendo la ukarimu wa kibinafsi.

Pili, Zaka ina kiwango maalumu kinachohitajika kutolewa, kwa mfano asilimia 2.5 ya mali inayotimiza Nisab. Sadaka, hata hivyo, haina kiwango maalumu, na mtu anaweza kutoa kiasi chochote kulingana na uwezo wake na nia yake ya kusaidia wengine.

Tatu, matumizi ya Zaka yamewekewa masharti na vigezo maalumu vilivyotajwa katika Qur'an, kama vile kusaidia masikini, wanyonge, na madeni. Sadaka haina vikwazo maalumu vya matumizi, na inaweza kutolewa kwa mtu yeyote au kwa madhumuni yoyote yanayosaidia ustawi wa kijamii na kiroho.

Nne, utoaji wa Zaka unahitajika kufanyika mara moja kwa mwaka kwa mali inayostahili, wakati Sadaka inaweza kutolewa wakati wowote na mara nyingi mtu anapojisikia kutoa msaada. Hii inafanya Zaka kuwa na ratiba maalumu, ilhali Sadaka ni huru na haijafungamana na wakati maalumu.

Tano, Zaka ni njia ya kusafisha mali ya muumini na kuleta baraka kwa mali iliyobaki, wakati Sadaka inalenga zaidi kujenga mshikamano wa kijamii na kusaidia watu binafsi wenye shida bila kujali hali yao.

Kwa hivyo, Zaka na Sadaka zina lengo moja la kusaidia jamii lakini zinatofautiana kwa hali ya ulazima, kiwango, matumizi, na ratiba ya utoaji. Tendo la kutoa Sadaka linaimarisha mshikamano wa kijamii, wakati utoaji wa Zaka unathibitisha utiifu wa muumini kwa amri za Mwenyezi Mungu.